

ұйымдармен кездесулер өткізілді. «Маңғыстаумұнайгаз» АҚ, «Қаражанбасмұнай» АҚ, «Oil Services Company» ЖШС, «Исатай Оперейтинг» ЖШС әкімшілік-басқару персоналмен комплаенс мәселелері бойынша кездесулер өткізілді.

Комплаенс саласында үздік әлемдік тәжірибені енгізу мақсатында, ЕТҰ комплаенс офицерлері үшін Теңізшевройл қатысуымен воркшоп сессиясы ұйымдастырылды.

Комплаенс қызметі ҚМГ компаниялар тобы мамандарының кәсіби құзыреттерін дамытуды және комплаенс біліктілігін арттыруды қолдайды. Бүгінгі таңда комплаенс командаларында Association of Certified Fraud Examiners және International Compliance Association беделді бейінді халықаралық сертификаттарына ие мамандар бар және олардың саны үнемі өсіп келеді.

2021 жылы Sustainalytics халықаралық агенттігі Компанияның ESG рейтингін бағалау кезінде пара алу мен сыбайлас жемқорлықтың алдын алу бойынша жүргізіліп жатқан саясаттың жоғары деңгейін атап өтіп, ҚМГ бағытына комплаенс бойынша ең жоғары баға бергенін атап өтеміз.

Омбудсмен қызметі

Омбудсмен қызметінің негізгі функцияларының бірі: даулар мен қақтығыстардың алдын алу және оларды реттеу; жүйелі сипатқа ие және шешімді талап ететін проблемалық мәселелерді тиісті органдар мен лауазымды тұлғалардың қарауына шығару; даулы жағдайларды тұрақтандыру жөнінде ұсыныстар енгізу арқылы Компанияның барлық қызметкерлерінің әділдігі мен мүдделерінің сақталуын бақылауды қамтамасыз ету болып табылады. ҚМГ іскерлік этика кодексінде ҚМГ қызметкерлері мен лауазымды тұлғаларының нәсілдік, діни, ұлттық, жыныстық, саяси немесе өзге де тиесілілігі, әлеуметтік шығу тегі, мүліктік және лауазымдық жағдайы, қарым-қатынас тілі және басқа

да мән-жайлар негізінде біреуге қатысты кемсітушілікке жол бермеу, сондай-ақ жекелеген қызметкерлердің көрсетілген белгілер негізінде қандай да бір болмасын артықшылықтар беру туралы қағидаттары нақты жазылған. Өз қызметін іске асырған кезде ҚМГ Омбудсмен қызметі Қазақстан Республикасының заңнамасын және ҚМГ ішкі құжаттарын басшылыққа алады.

Тәуекел-менеджмент және ішкі бақылау

1. Корпоративтік тәуекелдерді басқару жүйесінің қағидаттары (КТБЖ)

Компаниядағы тәуекелдерді басқару стратегиялық және операциялық мақсаттарға қол жеткізуге әсер ететін тәуекелдік оқиғалардың туындауының алдын алуға және туындаған кезде олардың әсерін шектеуге мүмкіндік береді. Тәуекелдерді басқару компанияның стратегиялық жоспарлау мен корпоративтік басқару және қаржы орнықтылығын қолдау процесінің ажырамас бөлігі болып табылады.

Компанияның тәуекелдерді басқару саласындағы саясаты мынадай қағидаттарға негізделеді:

қағидаттар	сипаттамасы
әдістемелік базаның бірлігі	бірыңғай әдіснамалық тәсілдер негізінде процестерді іске асыру
үздіксіздік	тұрақты негізде жұмыс істеу
кешенділік	қызметтің барлық бағыттарын және қызмет шеңберінде туындайтын тәуекелдердің барлық түрлерін қамтиды
есеп берушілік	КТБЖ-ның ұйымдық құрылымы Компаниялар тобының барлық деңгейлерінде тәуекелдерді басқару саласында шешімдер қабылдау және бақылау бойынша құзыретті айқындайды
хабардарлық және хабарлау уақытылығы	тәуекелдерді басқару процесі объективті, шынайы және өзекті ақпараттың болуымен сүйемелденеді
ұтымдылық	Компания экономикалық тиімділікті қамтамасыз ете отырып, тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыруға ресурстарды ұтымды пайдаланады
қисынды сенімділік	Компанияның стратегиялық және операциялық мақсаттарына қол жеткізуге ақылға қонымды кепілдіктер беру, бірақ сыртқы және ішкі ортаға тән шектеулерге байланысты абсолютті кепілдік емес
бейімділік	қызметтің барлық ықтимал тәуекелдерін сәйкестендіру және тәуекелдерді бақылау мен басқару әдістерін барынша тиімді қолдану үшін үнемі жетілдіру
нақты реттеу	барлық операциялар ішкі нормативтік құжаттарда белгілеген оларды жүзеге асыру тәртібіне сәйкес жүргізіледі
басшылықтың белсенді қатысуы	басшылық КТБЖ енгізу және жетілдіру кезінде белсенді түрде қатысады және қолдау көрсетеді

«ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ және ЕТҰ-ның тәуекелдерді басқарудың корпоративтік жүйесі жөніндегі саясаты Компанияның сайтынан оқи аласыз.

ҚМГ корпоративтік тәуекелдерді басқару жүйесін (КТБЖ) бизнесті жүргізу мен Компанияны басқарудың негізгі процестеріне интеграциялады. КТБЖ Компания құнының өсуі, оның табыстылығы мен тәуекелдері арасындағы оңтайлы балансқа қол жеткізуге бағытталған. КТБЖ барлық маңызды тәуекелдерді уақытылы сәйкестендіруге, бағалауға және мониторингін жүргізуге, сондай-ақ тәуекелдер деңгейін төмендету бойынша уақытылы және барабар шаралар қабылдауға бағытталған корпоративтік басқару жүйесінің негізгі компоненті болып табылады. ҚМГ мен оның ЕТҰ КТБЖ жөніндегі саясатының күші Компания қызметінің барлық түрлеріне қолданылады.

2. Тәуекелдерді басқару процесі

КТБЖ ҚМГ қызметіне байланысты тәуекелдерді басқару үшін дәйекті және нақты құрылым ретінде қызмет етуге арналған. Компанияда

тәуекелдерді басқарудың вертикалды процесі және басқарудың барлық деңгейлерінде тәуекелдерді басқару жүйесінің жұмыс істеуі қалыптасқан. Әрбір лауазымды тұлға шешім қабылдау кезінде тәуекелдердің тиісінше қаралуын қамтамасыз етеді. Тәуекелдер тәуекел туындаған кезде пайда болу ықтималдығы мен әсерін ескеретін сапалық және сандық құралдардың көмегімен бағаланады.

КТБЖ-ның жұмысы өзара байланысқан жеті процесті қамтамасыз етеді:

- мақсат қою;
- тәуекелдерді/тәуекел-факторларды сәйкестендіру;
- тәуекелдерді/тәуекел-факторларды бағалау және талдау;
- тәуекелдерді басқару;
- мониторинг және есептілік;
- ақпараттандыру және коммуникация;

- ішкі ортаны құру.

Тәуекелдерді басқару процесінің жоғарыда баяндалған компоненттерін іске асыру "жоғары жақтың" тиісті деңгейде көңіл болуы, тәуекелдер туралы, тәуекелдер/тәуекел-факторлар иелерінің жауапкершілігі, тәуекелдерді белсенді басқару және уақытылы есептілік туралы хабардар болу мен хабардар болудың жоғары деңгейін белгілеуге негізделген Компаниялар тобында тәуекел-мәдениетті дамытуға ықпал етеді.

3. Тәуекел-аппетит

Компанияның тәуекел-аппетиті өзінің тәуекелді ұстап қалу деңгейін сипаттайды, оның шеңберінде Компания қойылған стратегиялық және операциялық мақсаттарға қол жеткізе алады, сондай-ақ Компания қабылдауға дайын сыни тәуекелдер/тәуекел факторлары деңгейінің жоғарғы шегін айқындайды.

Компанияның тәуекел-аппетиті туралы мәлімдемесінен жеке-жеке үзінділер

Қаржы қызметі	Операциялық қызмет	Инвестициялық қызмет
<ul style="list-style-type: none"> • Борыштық аспаптарда орнатылған ковенанттарды сақтау. • Компанияның кредиттік рейтингтерінің нашарлауына жол бермеу. • Өтімді ақша қаражатының жеткілікті көлемін және оң шоғырландырылған еркін ақша ағынын қолдау. • ЕТҰ-дан Компанияның пайдасына жоспарланған дивидендік ағынның төмендеуіне жол бермеу. • Салықтық тәуекелдерді барынша азайту және бухгалтерлік және салық есебінде және қаржы есептілігінде шаруашылық операциялардың дұрыс көрсетілмеуіне жол бермеу. 	<ul style="list-style-type: none"> • Беделге, сондай-ақ өндірістік қауіпсіздікке, еңбекті және қоршаған ортаны қорғауға байланысты жағымсыз оқиғаларға жол берілмейді. • Қатысу өңірлерінде әлеуметтік тұрақтылықты қамтамасыз ету. • Санкциялық заңдарды бұзуға әкеп соғатын транзакцияларға тыйым салу. • Ақпараттық қауіпсіздік тәуекелдеріне/кибер тәуекелдерге қатысты Компания сервистердің қолжетімділігін қамтамасыз етеді, ақпараттық ресурстардың, бағдарламалық жасақтаманың, жабдықтың тұтастығын бұзуға және құпия ақпаратты рұқсатсыз ашуға жол бермейді. • Сыбайлас жемқорлықтың, алаяқтықтың және іскерлік этиканың бұзылуының кез келген көріністеріне жол берілмейді. • Қоршаған ортаның ластануына байланысты шығындар мен залалдарға қатысты нөлдік төзімділік қағидатын ұстану. • Көміртек ізін азайту бойынша мақсатты көрсеткіштерге қол жеткізуді қамтамасыз ету. 	<ul style="list-style-type: none"> • «Самұрық-Қазына» АҚ инвестициялық саясатының талаптарын сақтау. • Инвестициялық жобаларды қаржыландыруды негізінен жеке қаражат есебінен жүзеге асыру, қарыз қаражатын тарту кезінде Компаниялар тобының қаржы орнықтылығының нашарлауына жол бермеу. • Стратегиялық әріптестермен бірлесіп, негізінен кэрри-қаржыландыру шарттарында жер қойнауын пайдалану жөніндегі жобаларды іске асыру. • Жаңа инвестициялық жобаларды қарау олардың меншік иесі үшін пайдалылық индексі көрсеткішінің талап етілетін деңгейіне сәйкестігін ескере отырып, сондай-ақ өнімнің көміртек ізі мен көміртек сыйымдылығының төмендеуіне тигізетін әсерін ескере отырып қамтамасыз етілсін

4. Тәуекелдерді басқару жүйесін дамыту

КТБЖ дамыту және жетілдіру жөніндегі іс-шаралар

Компания КТБЖ-ны үнемі жетілдіреді және тәуекелдерді басқарудың нормативтік-әдістемелік базасын үнемі жетілдіріп отырады. КТБЖ-ны үздіксіз дамыту мен жетілдіруге өз бейілділігін растай отырып, Компания 2021 жылы бірқатар шаралар мен іс-шараларды іске асырды:

- Компания КТБЖ-ны үнемі жетілдіреді және тәуекелдерді басқарудың нормативтік-әдістемелік базасын үнемі жетілдіріп отырады. КТБЖ-ны үздіксіз дамыту мен жетілдіруге өз бейілділігін растай отырып, Компания 2021 жылы бірқатар шаралар мен іс-шараларды іске асырды:
- корпоративтік басқарудың тәуелсіз диагностикасы шеңберінде "Тәуекелдерді басқару, бақылау және аудит" компоненті бойынша «ВВВ» рейтингі алынды (анықтама «ВВВ» – 2018 жылы);

- Компанияның Директорлар кеңесімен нақты сұратымдар бойынша (кибер тәуекелдер, климаттық тәуекелдер, трансшекаралық көміртекті реттеу тәуекелдері және өзге де мәселелер) өзара іс-қимыл қамтамасыз етілді;
- ҚМГ-ның кредиттік тәуекелдерін басқару әдістемесін әзірленді және оны Компанияның Директорлар кеңесі бекітті;
- апта сайынғы есептілік форматы енгізілді және Қорды ақпараттандыру мақсатында Компанияның негізгі оқиғалары мен тәуекелдері бойынша деректерді ұсыну қамтамасыз етілді;
- жобалар тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін имитациялық моделдеу (стресс-тестілеу) негізінде инвестициялық жобалардың тәуекелдерін бағалау нәтижелерін интерпретациялау кеңейтілді;
- ЕТҰ қызметкерлерінің сұрауы бойынша Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау қызметінің қызметкерлері онлайн-форматта

"Тәуекелдерді басқару жүйесін енгізу" атты оқыту семинары өтті;

- 020-2021 жылдар аралығында Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау қызметінің тәуекел-менеджерлерінің кәсіби біліктілігін тұрақты арттыру қамтамасыз етіледі, халықаралық сертификаттар алынды, атап айтқанда: PRMIA-дан PRM, CFA және PMP, сондай-ақ ISO бойынша 31000:2018.

Тәуекелдерді басқару жүйесін дамыту жөніндегі жоспарлар

- КТБЖ дамыту (КТБЖ саясатын және тәуекелдерді басқару процесін ұйымдастырудың үлгілік қағидаларын езеңтендіру, нормативтік-әдіснамалық құжаттарды езеңтендіру).
- Корпоративтік басқару диагностикасының нәтижелері бойынша ҚТБЖ, ІБЖ және ҚҰБЖ бөлігінде корпоративтік басқаруды жетілдіру жөніндегі іс-шаралар жоспарын іске асыру.
- ЕТҰ-да тәуекелдерді басқарудың автоматтандырылған жүйесінің жаңартылған нұсқасын іске қосу

5. КТБЖ қатысушылары

КТБЖ-ның ұйымдық құрылымы:

және енгізу: ҚМГ тәуекел-үйлестірушілері мен ЕТҰ тәуекел-менеджерлері үшін осы жүйенің жаңартылған нұсқасын пайдалану бойынша оқыту жүргізу және техникалық сүйемелдеу.

- Тәуекел мәдениетін дамыту.
- Жобалық басқару, ақпараттық қауіпсіздік, тұрақты даму, комплаенс, стратегия және ҚТК шеңберінде тәуекелдерді басқару бөлігінде кросс-функционалды өзара іс-қимыл.

КТБЖ қатысушыларының функциялары мен жауапкершілігі

Директорлар кеңесі (ДК)	<ul style="list-style-type: none"> • тиімді КТБЖ және ІБЖ болуына жауап береді; • стратегиялық, орта м және қысқа мерзімді мақсаттарды, тәуекел-аппетитті, төзімділік деңгейлерін, тәуекелдер тіркелімдерін, түйінді тәуекел көрсеткіштерін және тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар картасын бекітеді. Тәуекелдер бойынша тоқсан сайынғы есептерді, тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділік көрсеткіштерін, қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз ету жоспарларын ұсынады.
Басқарма	<ul style="list-style-type: none"> • КТБЖ ұйымдастыру және тиімді жұмыс істеуіне, Қор мен ДК-ге тәуекелдер бойынша тоқсан сайынғы есептерді уақытылы ұсынуға жауапты болады; • КТБЖ саясатын іске асыруды және Компания мен ЕТҰ тәуекелдерін басқару саласындағы ішкі құжаттарды жетілдіруді қамтамасыз етеді; • тәуекелдер иелерінің, тәуекел-факторлар иелерінің тіркелімдерін және ҚМГ тәуекел-үйлестірушілерін бекітеді; • тәуекелдер бойынша тоқсан сайынғы есептерді қарайды және тиісті шараларды қабылдайды.
Тәуекелдер жөніндегі комитет	<ul style="list-style-type: none"> • тәуекел-аппетит, тәуекелдер тіркелімі, тәуекелдер картасы, тәуекелдерді басқару бойынша іс-шаралар жоспары, тәуекелдерге төзімділіктің түйінді тәуекел көрсеткіштері деңгейлері, ДК-нің бекітуіне шығару үшін тәуекелдер бойынша тоқсан сайынғы есептерді келіседі; • Компания тәуекелдерін және оларды басқару шараларының тиімділігін, тәуекелдерді басқару жөніндегі әдіснамалық құжаттарды, саясаттарды, рәсімдерді және тәуекелдерді басқару құрылымын дамыту жөніндегі ұсыныстарды, тәуекелдерді басқарудың жаңа тәсілдерін, КТБЖ жетілдіру жөніндегі жұмыс жоспарларын қарастырады.
Ішкі аудит қызметі	<ul style="list-style-type: none"> • тәуекелдерді басқару процесінің тиімділігін бағалауды жүзеге асырады, КТБЖ-дағы елеулі кемшіліктер туралы ДК-ны хабардар етеді, тәуекелдерді басқару процесін жетілдіру бойынша ұсынымдар әзірлейді; • тәуекел/тәуекел-факторға алдын ала әсер ету іс-шараларының (бақылау рәсімдерінің) тиімділігіне бағалау жүргізеді және анықталған кемшіліктерді жою жөнінде ұсынымдар дайындайды; • аудиторлық тексеру процесінде сәйкестендірілген, тіркелімге енгізілмеген жаңа тәуекел-факторлар туралы жауапты бөлімшеге хабарлайды.
Жауапты бөлімше	<ul style="list-style-type: none"> • КТБЖ-нің жұмыс істеуін, КТБЖ бойынша әдіснамалық құжаттарды әзірлеуді және өзектендіруді қамтамасыз етеді; • КТБЖ-нің жұмыс істеу мәселелері бойынша құрылымдық бөлімшелерге консультациялық қолдау көрсетеді, оқыту іс-шараларын жүргізеді; • мәнмәтінді (ішкі және сыртқы жағдайларды) талдайды, Компанияның тәуекелдеріне айтарлықтай әсер ете алатын ішкі/сыртқы факторларды бақылайды; • тәуекелдер тіркелімдерін қарайды, оған келісімін береді, ҚМГ компаниялары тобы бойынша тәуекелдерді шоғырландыруды және ақпаратты талдауды жүзеге асырады, тәуекелдер тіркелімін, тәуекелдер картасын, Компанияның тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарын уақытылы дайындауға, сондай-ақ Басқарма мен ДК үшін Компанияның тәуекелдері бойынша тоқсан сайынғы есептілікті дайындауға жауапты болады. • тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралардың орындалуын бақылауды, тәуекелдерге төзімділік деңгейлерінің сақталуына, түйінді тәуекел көрсеткіштеріне уақтылы мониторингті жүзеге асырады; • өз қызметінің шеңберінде ІАҚ-пен, ҚМГ-ның құрылымдық бөлімшелерімен, сыртқы консультанттармен және басқа да мүдделі тараптармен тәуекелдерді басқару мәселелері бойынша өзара іс-қимыл жасайды; • ҚМГ тәуекелдер мен тәуекелдер факторларының иелерімен сұхбат жүргізу процесін ұйымдастыруды және Компанияның тәуекелдерін сәйкестендіру және бағалаудың сараптамалық әдістерін қолдану кезінде әдіснамалық қолдауды қамтамасыз етеді
Мақсат иелері	<ul style="list-style-type: none"> • белгіленген ҚТК-ға (мақсаттарға) қол жеткізуге әсер ететін сандық/сапалық түрде тәуекелдердің мәндерін және тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарын келісу үшін жауапты болады; • бекітілген тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспарының уақытылы іске асырылуын бақылауды жүзеге асырады.
Тәуекел/тәуекел-факторларының иелері	<ul style="list-style-type: none"> • тәуекелдердің иесі жетекшілік ететін процестерді жүзеге асырумен байланысты тәуекелдерді лайықты түрде басқаруға және бақылауға, тәуекелдердің жай-күйі және тәуекелдерді басқару жөніндегі іс-шаралардың орындалуы туралы уақытылы және толық ақпарат беруге жауапты болады; • қызметтің үздіксіздігі жоспарларын әзірлейді және енгізеді; • тәуекел деңгейін төмендетуге бағытталған тәуекелдердің жекелеген түрлерін басқару тетіктерін әзірлеуді, тәуекелдердің/тәуекел-факторлардың (корпоративтік стандарттар, регламенттер, тәуекелдердің жекелеген түрлерін басқару жөніндегі саясаттар) иесі жетекшілік ететін процестерді жүзеге асырумен ұштасатын бақылау рәсімдерін қамтамасыз етеді.
ЕТҰ	<ul style="list-style-type: none"> • КТБЖ әдіснамалық құжаттарына сәйкес тәуекелдерді сәйкестендіру және бағалау процесін уақытылы ұйымдастыруды қамтамасыз етеді; • ЕТҰ процестерін жүзеге асырумен байланысты тәуекелдерді лайықты түрде басқаруға және бақылауға, тәуекелдер бойынша есептілікті уақытылы ұсынуға, сондай-ақ өндірістік/өндірістік емес тәуекелдердің жай-күйі және оларды басқару жөніндегі іс-шаралардың орындалуы туралы толық ақпаратты, іске асырылған тәуекелдік оқиғалар бойынша есептілікті ұсынуға жауапты болады; • ЕТҰ қызметінің үздіксіздік жоспарларын әзірлейді және енгізеді.
ҚМГ/ЕТҰ әрбір қызметкері	<ul style="list-style-type: none"> • лауазымдық нұсқаулықтарға сәйкес тәуекелдерді басқару саласындағы лауазымдық міндеттердің орындалуына жауапты болады; • ҚМГ/ЕТҰ-ның жауапты бөлімшесін, өзінің тікелей басшысын әлеуетті шығындарға әкеп соққан немесе әкеп соға алатын кез келген жасалған немесе ықтимал қателер, кемшіліктер туралы, әлеуетті және іске асырылған тәуекелдік оқиғалар туралы КТБЖ ішкі құжаттарында белгіленген тәртіппен және мерзімдерде уақытылы хабардар етеді; • бекітілген оқыту бағдарламасына сәйкес тәуекелдерді басқару саласында оқудан өтеді.

6. Ішкі бақылау жүйесі

Ішкі бақылау жүйесі (ІБЖ) КТБЖ-ның ажырамас бөлігі болып табылады. ІБЖ COSO моделін қолданады және өзара байланысты бес компоненттен тұрады: бақылау ортасы, тәуекелдерді бағалау, бақылау рәсімдері, ақпарат және коммуникациялар, мониторинг. ІБЖ ҚМГ-ның төменде көрсетілген үш негізгі саладағы мақсаттарына қол жеткізуде ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етуге бағытталған:

- операциялық қызметтің тиімділігін арттыру;
- толық және сенімді қаржы есептілігін дайындау;
- Қазақстан Республикасы заңнамасының және ҚМГ ішкі құжаттарының талаптарын сақтау.

ІБЖ бизнес-процестерді талдауға, ҚМГ қызметіне тән процестік деңгейдегі тәуекелдерді уақытылы анықтауға және талдауға, сондай-ақ осы тәуекелдерді басқару бойынша бақылау рәсімдерін айқындауға және талдауға бағытталған.

ІБЖ ҚМГ-ның негізгі және қосалқы бизнес-процестеріне интеграцияланады және қабылданған немесе қабылдануы тиіс түзету іс-шараларының егжей-тегжейімен бірге бақылаудың кез келген елеулі кемшіліктері мен әлсіз орындары туралы тиісті басқару деңгейінің басшылығын дереу хабардар етуге арналған рәсімдерді қамтиды.

ІБЖ Ішкі бақылау жүйесінің саясатына сәйкес ұйымдастырылған, онда ІБЖ-нің мақсаттары, жұмыс істеу қағидаттары мен компоненттері және өкілеттіктері мен жауапкершілігі, жұмыс істеу тәртібі, ішкі бақылау құрылымы, нәтижелілік өлшемдері мен жазбалар нысандары айқындалған ішкі бақылау жүйесінің регламенті белгіленген.

Жыл сайынғы негізде ҚМГ-да бизнес-процестердің сындылығы, сыртқы және ішкі аудиторлардың ұсынымдары негізінде ІБЖ бойынша жұмыстардың күнтізбелік жоспар-кестесі бекітіледі. Онда бизнес-процестерді нысандандыру/

өзектендіру және бақылау рәсімдерінің дизайнын тестілеу (талдау) мерзімдері көрсетіледі. Нысандандыру бизнес-процестер бойынша тәуекелдер мен бақылаудың қолданыстағы блок-схемалары мен матрицаларын әзірлеуден және өзектендіруден тұрады. Бақылау рәсімдерінің дизайнын тестілеу (талдау) негізінде оларды жетілдіру жөнінде ұсынымдар әзірленеді. Ұқсас жұмысты ЕТҰ жүргізеді. ІБЖ бойынша жұмыстардың нәтижелері мерзімді негізде бизнес-процестердің иелеріне, ІАҚ, сыртқы аудиторға, Басқармаға, Директорлар кеңесіне жеткізіледі.

Жыл сайын ҚМГ және ЕТҰ қызметкерлері үшін ІБЖ бөлігінде кездесулер мен оқу бағдарламалары ұйымдастырылады, қатысушылар тренингтерден өтеді, тәжірибемен бөліседі, проблемалар мен оларды шешу жолдарын талқылайды.

2021 жылы ҚМГ-дегі Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау қызметі ішкі бақылауды одан әрі енгізуге және жетілдіруге бағытталған жұмыстар жүргізуді жалғастырды. 17 бизнес-процесс бойынша ішкі бақылауды нысандандыру бойынша бизнес-процестердің иелерімен бірлесіп жұмыс жүргізілді. Жақсарту салалары анықталды, бақылау рәсімдерін жақсарту бойынша ұсынымдар дайындалды. ЕТҰ-да ІБЖ және ҚҰБЖ жетілу деңгейін өзін-өзі бағалау бойынша сауалнама жүргізілді.

2022 және одан кейінгі жылдары тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау қызметі ІБЖ жетілдіруді жалғастырады. Бақылау рәсімдерінің дизайнын нысандандыру мен тестілеуді (талдауды) жалғастыру, бақылау рәсімдері бойынша ұсынымдар беру, корпоративтік деңгейдегі тәуекелдер мен бақылау матрицасын өзектендіру, ҚМГ мен оның ЕТҰ-ның жетілу деңгейіне бағалау жүргізу, оқыту жүргізу және тәуекел-мәдениетін жақсарту жоспарлануда.

7. Қызметтің үздіксіздігін басқару жүйесі

Қызметтің үздіксіздігін басқару жүйесі (ҚҰБЖ) ықтимал қатерлерді/тәуекелдерді сәйкестендіруге және олардың ҚМГ мен оның еншілес және тәуелді ұйымдарының қызметіне тигізетін әсерін бағалауға бағытталған процестер мен рәсімдердің жиынтығы болып табылады, ол Компанияның қызметін қалпына келтіруге және мүдделі тараптардың мүдделерін, Компанияның іскерлік беделін, брендін және құндылығын қосатын қызметті қорғауды қамтамасыз етуге қабілетті тиімді жауап беру шараларын іске асыру арқылы Компанияның инциденттерге төзімділігін арттыру үшін негіз жасайды.

Компания ҚҰБЖ-нің болу маңыздылығын түсінеді және қызметтің үзілуіне әкеп соғатын қауіптер мен тәуекелдер мәнмәнінде қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз ететін шаралар мен құралдарды дамыту, жетілдіру үшін қажетті жағдайлар мен ресурстарды айқындай отырып, қызметтің үздіксіздігін басқарады.

ҚҰБЖ ҚМГ қызметінің үздіксіздігін басқару жүйесінің саясатына және Қызметтің үздіксіздігін басқару процесін ұйымдастыру қағидаларына сәйкес ұйымдастырылған. Қызметтің үздіксіздігін басқару жүйесінің саясаты қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз ету саласындағы халықаралық стандарттың ұсынымдарын ескере отырып, ҚҰБЖ-ның қолданылу саласын, мақсаттарын, негізгі қағидаттары мен жұмыс істеу моделін айқындайды. Қызметтің үздіксіздігін басқару процесін ұйымдастыру қағидалары ҚҰБЖ-нің қолдану саласын айқындау тәртібін, бизнеске тигізетін әсеріне талдау жүргізу тәртібін, Қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз ету жоспарын әзірлеу және бекіту тәртібін, оны тестілеуді жүргізу тәртібін, ҚҰБЖ мониторингі мен жетілдіруді, қызметкерлерді оқыту және олардың хабардарлығын арттыруды белгілейді.

2020 жылы ҚМГ Директорлар кеңесі сыни бизнес - процестер үшін ҚМГ қызметінің үздіксіздігін қамтамасыз етудің кешенді жоспарын бекітті, онда ҚМГ-ның қызметінің аса маңызды түрлерін белгіленген қолайлы деңгейде орындауын жалғастыру мүмкіндігін қамтамасыз етуге бағытталған іс-шаралар көрсетілді.

2021 жылы Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау қызметі ҚМГ-ның еншілес ұйымдарында сыни бизнес-процестерді айқындау бойынша жұмыс жүргізді, ҚМГ қызметінің үздіксіздігін қамтамасыз етудің кешенді жоспарын тестілеуден өткізді және жақсарту үшін салаларды анықтады.

2022 және одан кейінгі жылдары тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау қызметі ҚҰБЖ жетілдіруді жалғастырады. Күрделі бизнес-процестерді өзектендіру, қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз етудің кешенді жоспарын пысықтау және жақсарту бойынша жұмыс жүргізілетін болады, ұқсас жұмыс еншілес ұйымдарда жүргізілетін болады.

8. Корпоративтік сақтандыру

ҚМГ компанияларының тобындағы сақтандыру - тәуекелдерді бақылау мен қаржыны басқаруды қамтамасыз етудің маңызды құралы болып табылады. Сақтандыру ҚМГ мен акционерлердің мүліктік мүдделерін өндірістік қызметте, оның ішінде сыртқы факторлардың салдарынан туындайтын күтпеген шығындардан қорғайды.

Сақтандырып қорғауды ұйымдастырудың бірыңғай корпоративтік стандартын сақтау мақсатында, сақтандыру функциясы орталықтандырылған. Бұл үздіксіз сақтандыру өтелімін басқарудағы кешенді тәсілдемеге кепілдік береді. Сондай-ақ барлық ҚМГ компаниялар тобы бойынша тәуелсіз тәуекел-инженерлер жүргізетін тәуекел-сюрвей-тер шеңберінде алмастыру/қалпына келтіру құнын (RCN) тәуелсіз бағалауды және тәуекелдерді бағалауды жүргізу бойынша жұмыс үйлестіріледі.

ҚМГ-ның корпоративтік сақтандыру бағдарламасы сақтандырудың мынадай негізгі түрлерін қамтиды:

- Компанияның негізгі өндірістік активтерін сақтандыру;

- үшінші тұлғалар алдындағы жауапкершілікті сақтандыру;
- энергетикалық тәуекелдерді сақтандыру.

Қайта сақтандыруға S&P шәкілі бойынша кем дегенде "А-" кредиттік рейтингісі бар қайта сақтандыру компаниялары қабылданады. Мұнай-газ саласының озық тәжірибелері пайдаланылады, бұл Компания үшін сақтандырудың және сақтандырылатын тәуекелдердің басқарудың ең жоғары шарттарына жетуге ынталандырады.

9. Негізгі тәуекелдер: өткен жылғы кестені жаңарту

ҚМГ өз қызметін үнемі өзгеріп тұратын ортада жүргізеді. Кейбір қауіптер уақыт өте келе дамуы мүмкін және әлеуетті әсер ету мен ықтималдық ішкі және сыртқы факторларға жауап ретінде өзгеруі мүмкін. ҚМГ стратегияны іске асыруға әсер ете алатын негізгі тәуекелдер мен белгісіздіктерді басқарады, қадағалайды және олар туралы хабарлайды.

Есепті кезеңде кейбір тәуекелдер іске асырылды, бірақ тәуекелдерді митигациялау бойынша қабылданған шаралардың арқасында олардың теріс әсері басқарылып, барынша азайтылды.

▼ Тәуекелдер төмендеуде

▲ Тәуекелдер есуде

◆ Тәуекелдер өзгеріссіз

Компанияның негізгі тәуекелдері

Тренд (бір жылдағы)	Тәуекел мен ықтимал салдардың сипаттамасы	Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қолданылатын шаралар
◆	<p>Өндіру көлемінің төмендеу тәуекелі Негізгі операциялық тәуекел жетілген кен орындарында өндіру көлемінің төмендеуі болып табылады. Негізгі сыртқы тәуекел-факторлар: сыртқы электрмен жабдықтауды берудегі іркілістер, қатал ауа-райы жағдайлары; ОПЕК+ келісімінің аясында мұнай өндіруді қосымша қысқарту бойынша міндеттемелер.</p> <p>Әсері: 2021 жылы Компанияның өндірістік бағдарламасының орындалуына әсер еткен өндіру деңгейінің жоспарланбаған төмендеуі фактілері орын алды. Толығырақ ақпарат "Өндіру" бөлімінде берілген.</p>	<p>Қолданыстағы кен орындарында өндіру деңгейін сақтау мақсатында:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ұңғымалардың жөндеуаралық кезеңін ұлғайту жөніндегі іс-шаралар, ұңғымаларды жерасты және күрделі жөндеуді уақытылы орындау, сондай-ақ геологиялық-техникалық іс-шаралар; • ескірген жабдықтарды жаңғырту бағдарламаларын іске асыру; • жетілген кен орындарында өндіруді қолдау үшін жаңа технологияларды енгізу; • өндірістік қызметтің тиімділігін арттыру (суландыруды басқару, жерүсті инфрақұрылымы бойынша шектеулерді алып тастау, мұнай алу коэффициентін ұлғайту, өндіруші активтердегі жете барлау объектілерін пайдалануға беру); • автоматтандыруды енгізу. <p>Энергиямен жабдықтаушы және энергия беруші ұйымдардың жүйелерін жаңғырту және жаңарту жөніндегі жобалардың іске асырылуын бақылау күшейтілуде. Энергияға тәуелділікті төмендету және өндірілетін КСШ өзіндік құнын төмендету шеңберінде кен орындарында меншікті энергия өндіруші станцияларды іске қосу жөніндегі жобалар іске асырылуда.</p> <p>Өндіруші активтерді әртараптандыру бойынша жұмыстар жүргізілуде. Мұнай өндіру көлемі ОПЕК+ келісімінің шарттарына байланысты болатынын ескере отырып, Компания өз тарапынан ОПЕК+ елдерінің мұнай өндіруді ұжымдық қысқарту мәселелері бойынша ҚР уәкілетті органдарымен қажетті өзара іс-қимылды жалғастырады.</p>

Тренд (бір жылдағы)	Тәуекел мен ықтимал салдардың сипаттамасы	Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қолданылатын шаралар
▲	<p>Өндірістік жарақаттану қаупі Қызметкерлердің еңбекті қорғау саласында белгіленген қағидалардың сақталмауы, өндірістік тәртіпті бұзуы қызметкерлердің өміріне қатер төндіру мен денсаулығына залал келтіру болып табылады</p> <p>Әсері: Қауіпсіздік техникасы мен еңбекті қорғау қағидаларын бұзу денсаулыққа зиян келтіруге, сондай-ақ өндірістің бұзылуына, қаржылық шығындарға және Компанияның іскерлік беделіне нұқсан келтіруі мүмкін. 2021 жыл ішінде 28 еңбек ету қабілетінен айырылған жазатайым оқиғалар және бір өліммен аяқталған жазатайым оқиға тіркелді.</p>	<p>Өндірісте жазатайым оқиғаларды болдырмау мақсатында Компания төмендегілерді қамтамасыз ететін ұйымдастырушылық-техникалық іс-шараларды жүргізеді:</p> <ul style="list-style-type: none"> жұмыстарды қауіпсіз жүргізу, өндірістік жарақаттану мен кәсіптік аурулардың алдын алу; оқуды және білімді тексеруді уақытылы жүргізу; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саласындағы ішкі бақылау; еңбекті механикаландырудың жаңа технологиялары мен құралдарын енгізу; өндірістік объектілердің өнеркәсіптік қауіпсіздік деңгейін арттыру. "Қорғау" картасын пайдалану арқылы Near Miss салдарсыз оқиғалар бойынша есептілік бағдарламасы іске асырылуда. <p>ЕТҰ-да Жұмыс қауіпсіздігі бойынша мінез-құлқы байқау бағдарламасын және Жүргізу қауіпсіздігі бойынша мінез-құлқықты байқау бағдарламасын іске асыру бойынша жұмыс жалғасуда. Компанияда кодекстер, саясаттар, қағидалар мен корпоративтік стандарттар қолданылады:</p> <ul style="list-style-type: none"> Жерүсті құралдарын қауіпсіз пайдалану саясаты; Қызметкерлердің "Алтын қағидалар" кодексі; Сауықтырудың корпоративтік бағдарламасы; ҚМГ компанияларының тобында еңбекті қорғау, өнеркәсіптік қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау саласындағы мердігерлік ұйымдармен өзара іс-қимыл бойынша корпоративтік стандарттар; ҚМГ компанияларының тобында еңбекті қорғау, өнеркәсіптік қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау саласындағы құзыреттерді қамтамасыз ету бойынша корпоративтік стандарттар; ҚМГ компанияларының тобындағы Денсаулық сақтау және еңбек гигиенасы бойынша корпоративтік стандарттар; Қауіптілігі жоғары жұмыстарды жүргізу кезінде еңбекті қорғау, өнеркәсіптік қауіпсіздік және қоршаған ортаны қорғау саласындағы қауіптер мен тәуекелдерді анықтау қағидалары; Өнеркәсіптік қауіпсіздік, еңбекті және қоршаған ортаны қорғау туралы хабардарлықты арттыру бағдарламасы. Жерүсті көлік құралдарын қауіпсіз пайдалану регламенті.
◆	<p>Өндірістік объектілердегі авариялық жағдайлардың, техногендік апаттардың қаупі Компанияның өндірістік қызметі ықтимал қауіпті болып табылады. Авариялық және штаттан тыс жағдайлар, өндірістік объектілердегі техногендік апаттар, сондай-ақ үшінші тұлғалардың заңсыз іс-әрекеттері нәтижесінде мүлікке, үшінші тұлғаларға және қоршаған ортаға зиян келтіру қаупі бар.</p> <p>Әсері:</p> <ul style="list-style-type: none"> 2021 жылдың бірінші жартыжылдығында "ҚазГӨЗ" ЖШС (Жаңаөзен қаласы) аумағында Т-101 әуе тоңазытқышы өртенді. Алдын ала шығын сомасы – 3,7 млн.\$. Сақтандыру жағдайын реттеу барысында төлемнің алдын ала сомасы (металл сынықтарын сатудан түскен қаражат пен франшизаны шегергеннен кейін) - 1,7 млн АҚШ долларын құрайды. 2021 жылдың екінші жартыжылдығында "Петромидия" мұнай өңдеу зауытында (КМГІ) дизель отынын өңдеу қондырғысында өрттің шығуына себеп болған оқиға орын алды. Алдын ала шығын сомасы – 45 млн АҚШ доллары. Сақтандыру жағдайын реттеу барысында төлемнің алдын ала сомасы – 38 млн АҚШ доллары. 	<p>Өндірістік тәуекелдерді барынша азайту мақсатында Компания төмендегілерді жүзеге асырады:</p> <ul style="list-style-type: none"> нормативтік құжаттардың талаптарына сәйкес жабдықтарға техникалық қызмет көрсету мен жөндеуді уақытылы жүргізуді қамтамасыз ету; қайта жаңартуды, жаңғыртуды уақытылы жүргізу; диагностиканы уақытылы жүргізу және әлеуетті-қауіпті факторларды анықтау, сондай-ақ өндірістік объектілердің өнеркәсіптік қауіпсіздігіне сараптама жүргізу; операциялық персоналдың техникалық деңгейі мен біліктілігін арттыру. <p>Компания кезең-кезеңмен қорғаудың, күзетудің және физикалық қауіпсіздіктің қазіргі заманғы инженерлік-техникалық құралдарын енгізеді. Сақтандыру жағдайының басталу нәтижесінде мүлікті залалдан (кездейсоқ жойылу, жоғалу немесе бұліну тәуекелінен) ерікті түрде сақтандыру шарттары жыл сайын жасалады.</p>

¹ «Қорғау» картасын қолдану қауіпті жағдайды, қауіпті іс-әрекетті, қауіпті ахуалды, қауіпті факторды, сондай-ақ жақсы практика мен ұсыныстарды (бастамаларды) анықтауға және олар туралы ақпарат беруге бағытталған.

Тренд (бір жылдағы)	Тәуекел мен ықтимал салдардың сипаттамасы	Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қолданылатын шаралар
	<p>Экологияға және климаттың өзгеруіне теріс әсер ету тәуекелдері</p> <p>Компания қоршаған ортаға қолайсыз экологиялық әсер ету тәуекеліне және экологиялық заңнама талаптарын сақтамағаны үшін міндеттемелерді қатаңдату тәуекеліне, сондай-ақ климаттың өзгеруіне байланысты тәуекелдерге бейім.</p> <p>Әсері: Экологиялық тәуекелді іске асыру айыппұлдар, нормативтен тыс төлемдер, қоршаған ортаны қалпына келтіру шығындары, сондай-ақ заңды жауапкершілік және әлеуметтік-экологиялық шиеленісті арттыру түріндегі қаржылық шығындарға әкеп соғуы мүмкін.</p> <p>Толық ақпаратты «Тұрақты дамуды қамтамасыз ету» бөлімінен қараңыз.</p>	<p>Қоршаған ортаны қорғау саласында Компания үшін басым бағыттар:</p> <ul style="list-style-type: none"> • атмосфералық ауаға шығарындыларды басқару және шикі газды жалындатып жағуды қысқарту; • су ресурстарын басқару; • Өндіріс қалдықтарын басқару; • жерді қалпына келтіру; • энергия тиімділігін арттыру болып табылады. <p>Қоршаған ортаға қолайсыз экологиялық әсер ету қаупін азайту үшін Компания мыналарды жүзеге асырады:</p> <ul style="list-style-type: none"> • экологиялық көрсеткіштерді жақсарту үшін жобаларды басқаруға және тәуекел-бағытталған тәсілге негізделген маңызды экологиялық аспектілерді алдын ала басқару; • IOGP халықаралық есептілігі шеңберінде өндіруші секторда ілеспе мұнай газын (ИМГ) жағудың қарқындылығын тоқсан сайын есептеу және талдау; • экологиялық мәселелер бойынша мүдделі тараптармен өзара әрекеттесу; • ЕТҰ қалдықтарын кәдеге жарату және өңдеу мақсатында уәкілетті органмен қол қойылған қоршаған ортаны қорғау саласындағы ынтымақтастық туралы меморандумды іске асыру; • корпоративтік экологиялық бағытты толыққанды дамыту, сондай-ақ Компанияның жасыл экономика қағидаттарын ұстануын қамтамасыз ету <p>Компания уәкілетті органдармен жаңа Экологиялық кодекске (2021 жылғы 1 шілдеден бастап күшіне енген) заңға тәуелді актілерді әзірлеу, ОҚТ (озық қолжетімді техникалар) салалық анықтамалықтарын әзірлеу жөніндегі жұмыс топтарына белсенді қатысады, сондай-ақ ОҚТ мен АМЖ (автоматтандырылған мониторинг жүйелерін) енгізу жөніндегі іс-шаралар кешенін іске асырады.</p> <p>2021 жылғы қыркүйекте ҚМГ ЕҚОҚ бас директорлар форумы шеңберінде Компанияның Директорлар кеңесі мен Басқарманың мүшелері үшін ҚР жаңа Экологиялық кодексінің талаптарын ашу бойынша оқу сессиясы өткізілді.</p> <p>Климаттың өзгеруіне байланысты тәуекелді барынша азайту аясында:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2020 жылғы ҚМГ компаниялары тобы бойынша көміртек пен су ізінің есептері жүргізілді және CDP алаңында орналастырылды; • 2022-2025 жылдарға арналған көміртек квоталарының жаңа Ұлттық жоспарының жобасын талқылау жұмыстары жалғасып жатыр
	<p>Геологиялық тәуекел</p> <p>Жаңа барлау жобаларын іске асыру әрқашан геологиялық құрылымның белгісіздігімен негізделген геологиялық тәуекелдермен байланысты (көмірсутектер шоғырларының табылмауы, алынатын мұнай (газ) қорларының расталмауы немесе төмен бағалануы)</p> <p>Әсері: Компания қызметінде жаңа жобаларды іске асыру және іздестіру бұрғылау кезінде коммерциялық жоспарда өнімді мұнай мен газ қорлары табылмау қаупі бар және (немесе) табылған қорлар бастапқы жоспарланған деңгейден төмен болады. КСШ қорларын бағалау белгісіздіктер мен жорамалдардың елеулі санымен байланысты, олардың өзгеруі КСШ қорларын қайта есептеу қажеттілігін туындатуы мүмкін.</p> <p>Осыған байланысты, Компания тиісті шығыстарды есептен шығаруға мәжбүр болуы мүмкін, бұл Компанияның қаржылық нәтижелеріне теріс әсер етуі мүмкін.</p>	<p>Компания мыналарды жүзеге асырады:</p> <ul style="list-style-type: none"> • жұмыстар ауданы және жақын маңдағы ұқсас кен орындары бойынша деректер қорын, геологиялық-геофизикалық деректерді жинау, талдау, қорыту және толықтыру; • көмірсутектерді іздеу мен барлаудың геофизикалық әдістерін жоспарлаудың деректерді зерттеудің, өңдеу мен интерпретациялаудың тиімді әдістерін қолдану; • жоғары шешімді 2D- және 3D-сейсмикалық-барлауды жүргізу; • халықаралық компаниялармен бірлескен өңірлік зерттеулер (Equionor, ЛУКОЙЛ, British Petroleum), озық технологияларды қолдана отырып және шетелдік компаниялардың (Eni) тәжірибесін тарта отырып, өңдеу жөніндегі пилоттық жобалар; • сапалы талдау және геохимиялық және литологиялық талдаудың заманауи әдістемелерін қолдану негізінде аймақ пен кен орындарының седиментациялық, геологиялық және бассейндік модельдерін құру; • жаңа кен орындарын бірлесіп барлау және игеру үшін, оның ішінде геологиялық тәуекелдердің қаржылық әсерін төмендету үшін кэрри-қаржыландыру шарттарында стратегиялық әріптестерді тарту. • мамандардың кәсіби деңгейін арттыру (оқыту, шетелдік компаниялармен тәжірибе алмасу).

Тренд (бір жылдағы)	Тәуекел мен ықтимал салдардың сипаттамасы	Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қолданылатын шаралар
	<p>Қызметін жүргізетін өңірлеріндегі әлеуметтік жағдай</p> <p>Компанияда жұмыскерлердің заңсыз ереуілдерге шығу тәуекелі бар.</p> <p>Әсері: Компанияның беделіне теріс әсер ету, өндірістік қызметтің бұзылуына және операциялық шығындардың артуына, сондай-ақ күрделі шығындар мен жобалар кестесіне кері әсер ету. Шикізат тауарларына бағаның өсуі, ел ішіндегі инфляцияның анағұрлым жоғары деңгейі немесе теңгенің одан әрі әлсіреуі еңбекақы мөлшерінің өзгеруіне қатысты келіссөздерге әсер етуі мүмкін. 2021 жылы Компанияның операциялық қызметіне тікелей және/немесе жанама кері әсері бар рұқсат етілмеген ереуілдер тіркелді.</p>	<p>Әлеуметтік тәуекелдерді төмендету үшін Компанияда төмендегі іс-шаралар жүзеге асырылады:</p> <ul style="list-style-type: none"> • басшылықтың тікелей еңбек ұжымдары және кәсіподақтар өкілдерімен есептік кездесулерін қоса алғанда, еңбек ұжымдарында түсіндіру жұмыстары жүргізіледі; • ЕТҰ-ның ҚМГ объектілерінде жұмысын жүргізетін мердігер ұйымдармен өзара іс-қимыл регламенті енгізілді (мердігерлік ұйымдардың қызметкерлері үшін еңбек қатынастары саласында белгіленген кепілдіктерді сақтау мақсатында); • ішкі коммуникациялардың бірыңғай жүйесі іске асырылды және қолдау тапты, Компанияның барлық кәсіпорындарында басшылықтың ұжымдармен әлеуметтік, тұрмыстық, өндірістік мәселелерді талқылау және шешімдердің нұсқаларын бірлесіп әзірлеу үшін міндетті кездесулері өткізіледі; • ЕТҰ-да кәсіподақ көшбасшыларын модульдік оқыту бойынша «Кәсіподақ белсенділерінің корпоративтік мектебі» жобасы іске қосылды; • жас қызметкерлердің белсенді өмірлік ұстанымын қалыптастыруды, жастарды кәсіпорындардың әлеуметтік және өндірістік өміріне тартуды көздейтін бірыңғай жастар саясатының жүйесі құрылады; • 24/7 режимінде «Нысана» жедел желісі жұмыс істейді, барлық әлеуметтік-еңбек бұзушылықтары бойынша тегін қоңырау қабылданады. • өңірлерде жүйелі түрде сауалнамалар, талдау және қанағаттанушылық мониторинг жүргізіледі. Әлеуметтік тұрақтылық рейтингін зерттеу нәтижелері бойынша алаңдатарлық аймақтарды барынша азайту және әлеуметтік тұрақтылық деңгейін арттыру бойынша іс-шаралар жоспарлары әзірленуде. <p>2021 жылғы 4-тоқсанда ҚМГ компаниялары тобы бойынша қызметкерлердің жалақысын инфляция дәлізінен жоғары қайта қарау туралы шешім қабылданды.</p>
	<p>Климаттық тәуекелдер және төмен көміртекті дамыту</p> <p>Компания өз қызметінде климаттың өзгеруіне байланысты тәуекелдерге тап болады, олар мыналарды қамтиды;</p> <ul style="list-style-type: none"> • сұраныс пен тұтынушылық артықшылықтардың өзгеруіне байланысты нарық тәуекелдері; • жаһандық экономиканың төменкөміртекті дамыту жолына көшуіне және парник газдарының ауаға шығуын реттеуді күшейту бойынша Компания қатысатын елдерде қолданылатын шараларға байланысты саяси-құқықтық және реттеушілік тәуекелдер; • мүдделі тараптар жағынан Компанияның төменкөміртекті экономикаға көшуіне қатысуы немесе мұндай қатысудан бас тартуы мәселелерін қабылдауына байланысты бедел тәуекелдері; • төменкөміртекті технологиялардың дамуы мен тиімділігінің артуына байланысты жаһандық экономиканың төменкөміртекті дамыту жолына көшуін жеделдетуге байланысты технологиялық тәуекелдер; • жабдықтың беріктігі мен адамдардың денсаулығына әсер ете алатын (табиғи апаттар мен мәңгі аяздың еру қаупін қоса алғанда) Компанияның өңірлердегі ауа-райы-климаттық жағдайлардың және табиғи ортаның басқа да сипаттамаларының өзгеруіне байланысты физикалық тәуекелдері. <p>Әсері: Осы тәуекелдер шығындардың өсуі, кірістіліктің төмендеуі және одан әрі даму мүмкіндіктерінің шектелуі түрінде отынның қазбалы түрлерін ірі өндіруші және парниктік газдар эмитенті ретіндегі Компанияның қызметіне теріс әсер етуі мүмкін. Жекелеген контрагент-елдерде жаңартылатын көздерден энергия өндіру көлемдерінің өсуін күтуге болады, бұл Компания жеткізетін өнімді тұтынудың төмендеуіне әкеп соғуы мүмкін.</p>	<p>Компания көміртек ізін төмендетудің ағымдағы мүмкіндіктерін (энергия тиімділігін арттыру және ресурс үнемдеу), сондай-ақ, декарбонизация үшін қызметтің қосымша бағыттарын (ЖЭК, CO2 ұстау, пайдалану және сақтау, орман көміртек жобалары, сутегі өндірісі) қамтитын 2022-2031 жылдарға арналған Төменкөміртекті дамыту бағдарламасын әзірледі. Төменкөміртекті дамыту бөлімшесі және Сутегі энергетикасы жөніндегі құзыреттер орталығы құрылды.</p> <p>Халықаралық компаниялармен (Eni, Total, Air Liquide) бірлескен декарбонизация жобаларын іске асыру бойынша бірқатар меморандум жасалды:</p> <ul style="list-style-type: none"> • гибриді электр станциясының құрылысы; • жинақтау жүйесі бар жел станциясының құрылысы; • сутегі ұтқырлығы саласындағы жобалар; • «Ембимұнайгаз» ГКДҚ-да CCUS (көміртек қостотығы шығарындыларын ұстау, сақтау және кәдеге жарату технологиясы) пилоттық жобасы үшін жобалық құжаттаманы әзірлеу бойынша сараптамалық қолдау көрсетілді, CCUS бойынша оқыту семинарлары (Shell) өткізілді.

Тренд (бір жылдағы)	Тәуекел мен ықтимал салдардың сипаттамасы	Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қолданылатын шаралар
	<p>Өтімділік және қаржы тұрақтылығының тәуекелдері</p> <p>Өтімділікпен, қаржы орнықтылығымен және кредиттік рейтингтердің төмендеуімен байланысты тәуекелдер Компания үшін түйінді тәуекелдер болып табылады</p> <p>Әсері:</p> <p>Ағымдағы қарыздар мен еурооблигацияларды дереу өтеу қажеттілігі. Компанияның ағымдағы және инвестициялық қызметін қаржыландыру үшін жеткілікті көлемде қаражат тарта алмау. 2021 жылы Компания өтімділіктің тиісті деңгейін сақтап, қаржы орнықтылығының жеткілікті деңгейін көрсетті.</p>	<p>Осы тәуекелдерді еңсеру үшін, борыштық жүктемені басқару және өтімділік тапшылығына жол бермеу жөніндегі іс-шаралармен қатар, Компания операциялық қызметтің тиімділігін арттыруға, күрделі шығындардың нақты басымдығына, қаржылық тәртіпті сақтауға, Компанияның активтері мен жобаларының портфельдерін ұтымды етуге, жобаларды портфельдік басқаруға көшуге шоғырланды. Компания тәуекелдің алдын алу бойынша мынадай шараларды іске асырады:</p> <ul style="list-style-type: none"> • қарыз деңгейін бақылау, қаржы орнықтылығын қолдау үшін, оның өсуіне жол бермеу, қарызды өтеуге бос ақша қаражаттарын бағыттау; • қарыз капиталы мен ішкі қаржыландыру көздері арасындағы оңтайлы балансқа қол жеткізу; • шығыстарды қысқарту, бюджеттерді бақылау жөніндегі іс-шараларды іске асыру; • ЕТҰ-ның ағымдағы қарыздары мен қаржылай көмегін қайтаруды қамтамасыз ету; • капиталдың борыштық нарығына қолжетімділікті сақтау және қарыз алу құнының қымбаттауына жол бермеу үшін, Компанияның кредит төлеу қабілетінің нашарлауына жол бермеу; • мерзімінен бұрын өтеу есебінен борышты азайту.
	<p>Комплаенс-тәуекелдер</p> <p>Сыбайлас жемқорлық сипатындағы, оның ішінде үшінші тұлғалар үшін жеке пайда мен мүлдіктік мүдделерді алуға бағытталған қасақана іс-әрекеттер. Сыбайлас жемқорлық іс-әрекеттерінің кез келген фактілері, қаржылық шығын мөлшеріне қарамастан, Компанияның қызметінде мүлдем қолайсыз болып табылады.</p> <p>Әсері:</p> <p>2021 жылы аталған тәуекелдің іске асу фактілері анықталған жоқ.</p>	<p>Компания ішкі бақылау жүйесін енгізу және күшейту, үшінші тұлғалар және Компания қызметкерлері тарапынан заңсыз және жосықсыз іс-әрекеттердің алдын алудың бірыңғай саясатын белгілеу, қызметкерлер тарапынан құқыққа қарама-қайшы және жосықсыз іс-әрекеттер жасау фактілері бойынша ішкі тергеулер жүргізу тәртібін белгілеу бойынша дәйекті жұмыс жүргізеді.</p> <p>Компанияда жетекші әлемдік тәжірибелерді ескере отырып, мынадай саясаттар мен стандарттар, сондай-ақ міндеттемелер қабылданды:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ішкі және комплаенс-бақылау жүйелерін жетілдіру және күшейту; • сыбайлас жемқорлыққа қарсы мониторингті жүргізу; • сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне талдау жүргізу; • сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру, қызметкерлер арасында ықтимал бұзушылықтар мен шаралар туралы алдын алу іс-шараларын және түсіндіру жұмыстарын жүргізу; • шешімдер қабылдау рәсімдерінің есептілігін және ашықтығын қамтамасыз ететін ұйымдық-құқықтық тетіктерді белгілеу; • іскерлік этика нормаларын қабылдау және сақтау; • сыбайлас жемқорлыққа қарсы тақырып бойынша семинарлар мен тренингтерді ұйымдастыру; • сыбайлас жемқорлық факторларын анықтауға арналған ішкі құжаттардың жобаларын сараптау; • мүдделер қақтығысын болдырмау; • * Аудит жөніндегі комитетке және Директорлар кеңесіне есеп бере отырып, жедел желіге келіп түскен өтініштерді өңдеу бойынша
	<p>Мұнай бағасының жоғары құбылмалылығы</p> <p>Компания энергия көздері бағасының құбылмалылық тәуекеліне бейім.</p> <p>Әсері:</p> <p>Мұнай бағасының құбылмалылығы қызмет нәтижелерінің елеулі өзгеруіне әкеп соғуы мүмкін</p> <p>Компаниялар, кіріс және ақша ағындары. 2021 жылы мұнай бағаларының ауытқуы Компанияның кірісі мен ақша ағынына теріс әсер еткен жоқ</p> <p>Толық ақпарат «Макроэкономика» және «Жаһандық трендтер» тарауларында берілген.</p>	<p>Мұнай бағаларының жоғары құбылмалылығы, Brent құнының жоспарлы көрсеткіштерден төмен түсуіне байланысты дағдарыс кезеңдері қайталанған жағдайда, Компания мыналарды қоса алғанда, бірақ олармен ғана шектелмей, қаржы орнықтылығын тұрақтандыру жөнінде шаралар қабылдайтын болады:</p> <ul style="list-style-type: none"> • мемлекетпен жетілген кен орындары бойынша салық ауыртпалығын одан әрі оңтайландыру туралы келіссөздер жүргізу; • дағдарысқа қарсы шараларды уақытылы енгізу және іске асыру; • Компанияның даму жоспарын түзету, шығындарды оңтайландыру; • күрделі шығындар мен инвестициялық жобаларға басымдық беру және қосымша оңтайландыру; • қосымша теріс әсер ете алатын тәуекелдерді нивелирлеу бойынша арнайы нүктелік шараларды әзірлеу (мысалы: кредиторлардан waiver алу; көлемдерді анағұрлым қолайлы нарықтарға қайта бағдарлау). <p>Компания тұрақты негізде бағалар динамикасына, мұнай мен мұнай өнімдеріне сұранысқа мониторинг пен талдауды жүзеге асырады, сондай-ақ мұнай бағаларының айтарлықтай төмендеуінен қорғау үшін қаржы құралдарын сатып алу (мысалы, талдау жүргізу және хеджирлеу пайдасы) мүмкіндігін жоққа шығармайды.</p> <p>Компания уәкілетті органдармен ОПЕК+ келісімі, ішкі нарықты тұрақтандыру және мұнай өнімдерінің экспортын ынталандыру жөніндегі шараларды іске асыру мәселелері бойынша өзара іс-қимыл жасайды, сондай-ақ өз міндеттемелерін орындау үшін ішкі резервтерге ие.</p>

Тренд (бір жылдағы)	Тәуекел мен ықтимал салдардың сипаттамасы	Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қолданылатын шаралар
▲	<p>Елдік тәуекел және санкциялар қаупі Компания шет мемлекеттерде операцияларды жүзеге асырады. Реципиент елдің экономикалық және саяси жағдайындағы кез келген елеулі теріс өзгерістер Компанияның қызметіне әсер етуі мүмкін. Секторлық санкцияларды қоса алғанда, кейбір елдерге қатысты санкциялар Компанияның қызметін қозғауы және перспективалық бірлескен жобаларға ықпал етуі мүмкін.</p> <p>Әсері: Ресейге қарсы одан әрғы халықаралық санкциялар Компанияның ағымдағы және перспективалық инвестициялық жобаларына, сондай-ақ Компанияның жұмыс істеп тұрған кәсіпорындары үшін белгілі бір тауарлар мен қызметтерді жеткізуге әсер етуі мүмкін. Ресейге қарсы санкциялардың қолданыстағы пакетіне сәйкес, Компания 2021 жылы ресейлік контрагенттермен өзара әрекеттесу нәтижесінде операциялық қызметтің уақытша тоқтатылуына немесе шектелуіне тап болған жоқ.</p>	<p>Компания реципиент-елді талдау (экономикалық, саяси, стратегиялық, әлеуметтік және өзге де жақтан) негізінде елдік лимиттерді белгілеу арқылы елдік тәуекелдер деңгейін шектейді. Компания экономикалық санкциялардың Компанияның қызметіне тигізетін әсерін және ықтимал ден қою шараларын талдады. Ресейлік ұйымдармен бірлескен жобалар/жүзеге асырылған транзакциялар қарастырылды, ықтимал операциялық және қаржылық тәуекелдер зерттелді. Компания теріс әсерлер мен салдарды барынша азайту үшін Компанияның перспективалық жобаларына нақты әсер ете алатын санкциялардың ықтимал кеңеюін ескере отырып, қолданыстағы санкцияларға мониторинг жүргізеді. Тәуекелдерді төмендету мақсатында, Компания санкциялық режим күшейтілген жағдайда, жобалардан шығу немесе оларды дербес іске асыру тетіктерін көздейді.</p>
▲	<p>Кибер тәуекелдер Қашықтан жұмыс істеу, қашықтан қосылу жағдайларында және цифрландырудың Компанияның өндірістік және басқару процестеріне тигізетін әсерінің күшеюі жағдайында ҚМГ-да тұтастығын, қолжетімділігі мен құпиялылығын бұзу мақсатында оның ақпараттық-коммуникациялық жүйесінің жария етілуі ықтималдығы артады.</p> <p>Әсері: 2021 жылы ақпараттық ресурстардың, компьютерлік желілердің ақпараттық активтерінің тұтастығын, құпиялылығын және қол жетімділігін бұзу анықталған жоқ. Кибершабуылдар тәуекелдерінен қорғау объектілері ретінде Компания өзіне тиесілі ақпаратты және оны өңдеу құралдарын ғана емес, сонымен қатар мемлекеттік органдар, акционерлер, іскери серіктестер және жеке деректер субъектілері ұсынған ақпаратты да қарастырады.</p>	<p>Компания төмендегі шараларды жүзеге асырады:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сыртқы және ішкі қатерлердің автоматтандырылған мониторингін, сондай-ақ ақпараттық-коммуникациялық жүйені қорғауға бағытталған ұйымдастырушылық-практикалық іс-шараларды бақылауды қамтамасыз ету үшін ақпараттық қауіпсіздіктің мамандандырылған аппараттық-бағдарламалық құралдарын енгізілу; • жүйенің сыртқы шабуылдарға осалдығын тестілеу, ақпараттық технологиялар инфрақұрылымының қауіпсіздігін талдауды, желілік компоненттердің аудиті, операциялық жүйелердің қауіпсіздігін уақытылы бақылауды, бұзушыларды анықтау мен бұғаттауды тұрақты негізде жүргізу; • кибершабуылдар жағдайында дағдарыстық жағдайдың әсерін төмендетуге және оның салдарын барынша азайтуға бағытталған шұғыл ден қою жоспарларын дайындау; • Компанияның ақпараттық қауіпсіздік менеджмент жүйесін қолданыстағы халықаралық стандарттарға сәйкес сақтап тұру; • Компанияның ақпараттық қауіпсіздік бөлімшелерінде ақпараттық қауіпсіздік менеджмент жүйесіне жауаптыларды оқыту; • кибергигиена қағидаттарын сақтау; • күн сайын ақпараттық жүйелердің қолжетімділігіне және қажетті ақпараттық-есептеу ресурстарының жеткіліктілігіне мониторинг жүргізіледі; • ақпараттық қауіпсіздік инциденттеріне тергеу жүргізу.
▲	<p>Беделдік тәуекелі Компания іскерлік беделге және инвесторлармен, контрагенттермен, серіктестермен және басқа да мүдделі тараптармен өзара қарым-қатынасқа әсер ететін бедел тәуекеліне ұшырайды.</p> <p>Әсері: 2021 жылы Компания іскерлік беделін жоғалту тәуекелінің іске асуына себеп болатын түрлі факторларға тап болды. Компанияның қаржылық нәтижелеріне теріс әсер анықталған жоқ. Бұл тәуекелді іске асыру ішкі және сыртқы факторларға, оның ішінде заңнама талаптарының сақталмауына, БАҚ-тағы жарияланымдарға, шарттық міндеттемелердің орындалмауына, дайын өнімнің қанағаттанарлықсыз сапасына, Компанияның қаржы орнықтылығы мен қаржылық жағдайы туралы теріс түсініктің қалыптасуына байланысты болуы мүмкін.</p>	<p>Компания қызметінің әртүрлі аспектілерін жариялап-көрсету және мүдделі тараптардың хабардар болуын арттыру мақсатында, Компания БАҚ-тағы жарияланымдарды, брифингтер, баспасөз-конференцияларды ұйымдастыруды, басшылықтың сөз сөйлеуін қоса алғанда, осы тәуекелді басқару жөніндегі шаралар кешенін жүргізеді. Компанияның қызметі туралы жарияланымдарға және БАҚ пен әлеуметтік желілердегі расталмаған ақпаратқа (қауесеттерге) мониторинг пен бірден ден қою күн сайын жүргізіледі. 2021 жылы ҚМГ компаниялары тобында вакциналау барысын ақпараттық қолдау жөніндегі медиажоспар әзірленіп, іске асырылды. Кәсіпорындарда ҚВИ-ге қарсы күрес бойынша іс-шаралар және инфекцияны таратпау бойынша қабылданған шаралар БАҚ-та кеңінен жарияланды. Компанияның мүдделі бөлімшелерін тарта отырып, БАҚ сауалдарына жауаптар дер кезінде дайындалып, жолданды. Компанияда жедел желі жұмыс істейді, сондай-ақ шағымдар мен наразылықтарға олардың себептерін жою мақсатында уақтылы жауап беру жұмысы дұрыс ұйымдастырылған.</p>

Тренд (бір жылдағы)	Тәуекел мен ықтимал салдардың сипаттамасы	Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қолданылатын шаралар
	<p>Валюталық тәуекел Валюталық тәуекел - валюта бағамдарының ауытқуларына байланысты Компанияның қаржылық көрсеткіштерінің қолайсыз өзгеру ықтималдығы</p> <p>Әсері: Қазақстандық теңгеге қатысты шетел валюталарының нығаюы жергілікті валютада деноминалданған операциялық шығындардың анағұрлым жоғары болуына, маржиналдылықтың төмендеуіне және Компанияның қаржылық нәтижелері мен көрсеткіштеріне теріс әсер етуге әкелуі мүмкін. 2021 жылдың қорытындылары бойынша қазақстандық теңге бағамының шетел валюталарына қатысты ауытқуы Компанияның қаржылық нәтижелері мен көрсеткіштеріне елеулі әсер еткен жоқ</p>	<p>Сонымен бірге, түсім мен міндеттемелердің валюталық құрылымын ескерсек, Компания өз қызметінде валюталық тәуекелге ұшырайды. Осы тәуекелді басқару стратегиясы табиғи (экономикалық) хеджирлеуді қолдану мүмкіндігін ескеретін кешенді тәсілдің қолданылуын көздейді. Шетел валютасында номиналданған активтер мен міндеттемелердің арақатынасы қамтамасыз етіледі, түсім валюталық тәуекелдің әсері ескеріліп есептеледі.</p>
	<p>Салық тәуекелі Салық заңнамасының өзгеру және оны екіұшты түсіндіру тәуекелдері, сондай-ақ салықтық ауыртпалықтың ұлғаю мен салық жеңілдіктерін қолдану құқығынан айрылу тәуекелдері сақталуда</p> <p>Әсері: Қазақстандық салық заңнамасы жиі өзгерістерге ұшырайды және әртүрлі пайымдау мүмкіндігін береді. Әдетте, салық органдары заңнаманы түсіндіру және салықтық тексерулерді жүргізу кезінде консервативті тәсілді қолданады. Нәтижесінде, Компания менеджментінің Компанияның операциялары мен қызметіне қолданылатын салық заңнамасының нормаларын пайымдауын тиісті салық органдары даулауы мүмкін. Компания қызметін бірнеше юрисдикцияда жүзеге асырады, сондықтан да ол белгісіздік пен субъективтілікке әкеп соға алатын трансферттік бағаның күрделі қағидаларын ұстануы тиіс. 2021 жылы салықтар бойынша шығындардың ұлғаюына әкеп соққан осы тәуекелдің іске асу фактілері тіркелді.</p>	<p>Компания салық заңнамасының өзгерістеріне тұрақты мониторингті жүзеге асырады, олардың Компания қызметіне ықтимал әсер ету дәрежесін бағалайды және болжайды, құқық қолдану практикасының үрдістерін бақылайды, өз қызметіндегі заңнаманың өзгерістерін ескереді. Компанияның мамандары салық заңнамасының саласындағы заң жобаларын әзірлеу бойынша әртүрлі жұмыс топтарына үнемі қатысады; салықтық тәуекелдерді азайту мақсатында, Компания салықтық әкімшілендіру процестерін жақсартады, салықтық аудиттерді жүргізеді</p>
	<p>Екінші деңгейдегі банктердің проценттік мөлшерлемелерінің және өтімділігінің өзгеру тәуекелі Әлемдік проценттік мөлшерлемелердің өсуі және банк секторының қаржы орнықтылығының әлсіреуі қарыз алу құнына және уақытша бос ақша қаражатын орналастыруға теріс әсер етуі мүмкін.</p> <p>Әсері: Компания контрагенттерінің дефолттық оқиғалары олардың шоттарында орналастырылған қаражаттың толық немесе ішінара қайтарылмауына әкеп соғуы мүмкін, бұл Компанияның қаржылық нәтижелеріне теріс әсер етуі және Компанияның міндеттемелерін орындау үшін қосымша қаржы қаражатын тарту қажеттілігіне әкеп соғуы мүмкін. 2021 жылы екінші деңгейдегі банктердің өздерінің қаржылық міндеттемелерін орындамауы, уақытылы немесе толық орындамауы тіркелмеген.</p>	<p>Осы тәуекелдерді барынша азайту үшін, Компания қазынашылық портфельдің тапсырылған өлшемдерінде қаржы құралдарына орналастыруды әртараптандыруды және ҚМГ компанияларының тобы бойынша ақша қаражатын орналастырудың тұрақты мониторингін жүзеге асырады. ҚМГ кірісінің негізгі бөлігі АҚШ долларына қалыптасады, ал қарыз алудың негізгі көзі халықаралық кредит нарығы болып табылады. Осы себептер бойынша ҚМГ борыштық портфелінің басым бөлігі АҚШ долларымен номиналданған. Осы кредиттердің бір бөлігіне қызмет көрсету бойынша пайыздық мөлшерлеме банкаралық кредиттер бойынша мөлшерлемелерге негізделген, мөлшерлемелердің ұлғаюы Компанияның қарызына қызмет көрсетудің қымбаттауына әкеп соғуы мүмкін.</p>

Тренд (бір жылдағы)	Тәуекел мен ықтимал салдардың сипаттамасы	Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қолданылатын шаралар
	<p>Инвестициялық (жобалық) тәуекелдер Компания сыртқы және ішкі факторларға байланысты елеулі тәуекелдерге ұшырай алатын көмірсутектерді барлау, өндіру, тасымалдау және өңдеу саласындағы бірқатар жобаларды іске асырады. Мұндай тәуекелдердің іске асуы жобаларды табысты жүзеге асыруға айтарлықтай әсер етуі мүмкін.</p> <p>Әсері: Инвестициялық жобаларды іске асыру кезінде Компания шығындардың өсу, өндірістік объектілерді пайдалануға уақытылы бермеу және жобалық өлшемдерге қол жеткізбеу тәуекелдеріне тап болады.</p>	<p>Қажет болған жағдайда, Компания жобаларды іске асыру жөніндегі жоспарларға уақытылы өзгерістер енгізе отырып, қызметін жүзеге асыратын өңірлерде жобаларды іске асыру мәртебесіне тұрақты мониторинг жүргізеді. Жобалардың мерзімдеріне, бюджетіне және сапасына әсер ете алатын тәуекелдер туындаған жағдайда, іс-шаралар мүдделі тараптармен келіссөздер жүргізуді, операциялық шығындарды қысқартуды, инвестициялық бағдарламаны оңтайландыруды, инвестициялық портфельден рентабельді емес жобаларды алып тастауды қамтуы мүмкін.</p> <p>Халықаралық компаниялардың стандарттарына (Stage Gate Process) ұқсас жобалық басқару және инвестициялық шешімдер қабылдау жүйесі енгізілді.</p>
	<p>Қолданылатын заңнаманың өзгеру тәуекелі, сондай-ақ сот талап-арыздары мен төрелік талқылаулар тәуекелі Жер қойнауын пайдалану саласындағы нормалауды, салықтық, валюталық, кедендік реттеуді және т.с.с. қоса алғанда, қолданылатын заңнамадағы өзгерістер, сондай-ақ Компания тартылған сот және төрелік даулар бойынша соттардың теріс шешімдер қабылдау тәуекелі Компания қызметінің нәтижелеріне әсер етуі мүмкін.</p> <p>Әсері: 2021 жылы 1 млн АҚШ долларынан артық сомаға 6 сот ісі болып, бірде бір төрелік талқылау болған жоқ. Рәсімдер аяқталғанға дейін осы оқиғалардың Компанияның қызметіне тигізетін әсерін толық бағалау мүмкін емес.</p>	<p>Компания заңнаманың өзгеруіне тұрақты мониторингті жүзеге асырады, олардың ҚМГ компаниялары тобы ұйымдарының қызметіне әсер ету дәрежесін бағалайды және болжайды. Компания заңнаманың әртүрлі салаларындағы заң жобаларын әзірлеу және талқылау жөніндегі жұмыс топтарына үнемі қатысады. Компания сот және құқық қолдану практикасының мониторингін тұрақты негізде жүзеге асырады, қызметті жүзеге асыру процесінде туындайтын құқықтық мәселелер мен дауларды шешу кезінде үздік тәжірибені белсенді түрде қолданады.</p>
	<p>Терроризм қаупі Компанияның персоналына, мердігерлеріне және активтеріне қарсы бағытталған террористік және өзге де зорлық-зомбылық акциялары.</p> <p>Әсері: Компания террористік актілерді және басқа да қылмыстық әсерлерді жасау ықтималдығы бар бірқатар елдерде Компанияның активтерін иеліктен шығарады. 2021 жылы аталған тәуекелдің іске асу фактілері анықталған жоқ.</p>	<p>Компанияда ескерту әсері бар іс-шаралар кешені іске асырылады, соның ішінде:</p> <ul style="list-style-type: none"> техникалық қауіпсіздік құралдарының, құлақтандыру жүйелерінің жай-күйін, эвакуация схемаларының өзектілігін, шығу жолдары мен эвакуация жолдарының ағымдағы жай-күйін тексеру; төтенше жағдай туындаған кезде объектілердің терроризмге қарсы қорғалуы және жеке қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелері бойынша күзет және сервистік қызмет қызметкерлерін оқыту; ЕТҰ объектілерінің физикалық қауіпсіздігі және терроризмге қарсы қорғалуы тұрғысынан тексерулер; объектілердің физикалық қауіпсіздігін және терроризмге қарсы қорғалуын қамтамасыз ету мәселелері бойынша құқық қорғау және арнайы органдармен өзара іс-қимыл; терроризмге қарсы іс-қимыл жөніндегі салалық нұсқаулық мәселелері жөніндегі ведомствоаралық жұмыс тобына қатысу; объектілерде штаттан тыс жағдайлар туындаған кезде күзет персоналының, сервистік және техникалық бөлімшелердің іс-қимылдары бойынша оқу-жаттығу сабақтарын өткізу; бейнебақылау жүйелеріне, біріктірілген қауіпсіздік жүйесіне, қолжетімділікті бақылау және басқару жүйесіне қызмет көрсетудің регламенттік жұмыстарына және шлагбаумдарға қызмет көрсету бойынша бақылау қамтамасыз ету; өткізу және объектішілік режимді ұйымдастыру жөніндегі әзірленген регламенттерді өзекті жағдайда сақтау; терроризмге қарсы іс-қимыл саласындағы заңнаманың талаптарына сәйкес терроризмге ұшырауы мүмкін нысандарының паспорттау жүргізу; алдын алу-профилактикалық шаралар шеңберінде террористік актілердің жасалу қатері болған жағдайдағы іс-қимылдар, өткізу және объектішілік режимдер шаралары туралы қызметкерлерді хабардар ету, терроризмге қарсы тақырыптағы промо-роликтерді көрсету.

Тренд
(бір
жылдағы)**Тәуекел мен ықтимал салдардың
сипаттамасы****Тәуекелді азайту және тәуекелді басқару үшін қолданылатын
шаралар****Пандемия (COVID) қаупі**

КВИ пандемиясының жаңа толқындарының өршу ықтималдығына, халық арасында вакцина алғандардың саны төмен болуына¹, сондай-ақ инфекцияның анағұрлым қауіпті және контагиозды штамдарының таралуына байланысты Компанияның және мердігерлік ұйымдардың ұжымдарында қызметкерлердің жұмыс орнынан тыс індет жұқтыруды қоса алғанда, ауру жұқтыру жағдайларының қауіпі әлі де бар.

Әсері:

Толық ақпаратты «Өндірістік қауіпсіздік және еңбекті қорғау» бөлімінен қараңыз.

Жалғасып жатқан пандемия кезеңінде КВИ-дің таралуы бойынша эпидемиологиялық жағдайды үнемі қадағалап отыру, қауіпсіз жұмыс орындарын қамтамасыз ету және қызметкерлерге қажетті қолдау көрсету өте маңызды, сондықтан да Компания пандемияға байланысты жағымсыз қауіп факторларын азайту үшін барлық мүмкін шараларды қабылдады, атап айтқанда:

- кәсіпорындарда вакциналау/ревакциналау пункттері, ПТР-тестілеуге арналған фильтр-кабинеттер ұйымдастырылған, вакциналарға қолжетімділік және олардың болуы, қамтамасыз етілген;
- қызметкерлерді вакциналауға және ревакциналауға материалдық және материалдық емес ынталандыру құралдары қолданылады (мысалы, вакцинаның әрбір компонентін алған кезде және/немесе ревакцинация кезінде екпе алған күні және одан кейінгі күні, немесе басшылықпен келісім бойынша басқа күндері кем дегенде екі толық ақы төленетін демалыс күнін ұсыну);
- 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: ҚМГ компаниялар тобының 49,8 мыңнан астам қызметкері (76%) вакцинаны бірінші компонентпен алды (2,8 мың қызметкер (3%) вакцинаны алуға қарсы көрсетілімдері бар). Оның ішінде вакцинацияның толық курсы (екі компонент) 47,7 мыңнан астам қызметкер (73%) алды;
- ұжымдық иммунитетті қалыптастыру үшін қызметкерлермен вакциналаудың маңыздылығы жөнінде қажетті ақпараттық-түсіндіру жұмысы жүргізілді, басшылықтың қызметкерлерге егу науқынына қатысу жөнінде үндеуі жолданды, вакциналау және вакциналардың қасиеттері туралы постерлер мен бейнероликтер таратылды;
- Компания қызметкерлердің вакцинациясын арттыру, оның ішінде қызметкерлер алғысы келетін вакциналарды жеткізу бойынша қолда бар мүмкіндіктерді зерттеуді жалғастыруда. Қызметкерлерді вакциналауды жоспарлау және жүзеге асыру кезінде Компания келесі қағидаттарды ұстанады: вакциналаудың еріктілігі, жеке таңдау, бірлескен күш-жігер, қауіпсіздік және кезектілік;
- қызметкерлердің жүріп-тұруы бойынша шектеу шараларын (иссапарлар, конференциялар, оқыту), әлеуметтік қашықтық шараларын енгізу, қызметкерлерді қашықтықтан жұмыс істеу нысанына ауыстыру;
- байланыстарды барынша азайту үшін қызметкерлердің тұруына, тамақтануына, тасымалдауына және қайта вахталануына ерекше режим енгізу;
- вахталық жұмыс режимін ұзарту (жұмыс күнінің ұзақтығын қысқарта отырып), объектілерді бөлу және оқшаулау. Ауысымдарға, қашықтан қол жеткізуге арналған топтарға бөлу және резерв ретінде ауыстыру мүмкіндігі;
- объектілерде және кеңселерде (мердігерлік ұйымдарды қоса алғанда) санитариялық-дезинфекциялық, маскалық режимді қатаң сақтау, термометрияны жүзеге асыру және жұмысқа рұқсат беру кезінде қызметкерлердің симптомдарының болуына сауалнама жүргізу;
- жеке қорғау құралдарының (медициналық маскалар, респираторлар, биялайлар), мөлшерлегіштердің, антисептиктер мен дезинфекциялық ерітінділердің, сондай-ақ өмірді сақтау және денсаулықты сақтау үшін ең аз қажетті тыныс-тіршілікті қамтамасыз ету құралдарының, оның ішінде дәрілік заттар мен медициналық бұйымдардың резервтерін жасау.

Пандемияның жаңа өршу ықтималдығына дайындық, аурулардың алдын алу және КВИ таралуының алдын алу мақсатында Компания мынадай іс-шараларды іске асыруды жалғастыруда:

- КВИ таралу қаупін төмендету бойынша бұрын енгізілген алгоритмдерді (алдыңғы толқындардың тәжірибесін ескере отырып түзетілген) сақтау және эпидемияға қарсы режимді, күшейтілген санитариялық-дезинфекциялық іс-шараларды қолдау;
- сыни бизнес-процестерді анықтау және оларды қалпына келтіру нұсқаларын әзірлеу, сондай-ақ сыни персоналды, жеткізушілерді, материалдар мен жабдықтарды анықтау; сыни бизнес-процестер қызметінің үздіксіздігін қамтамасыз ету және АТ-жүйелерін авариялық қалпына келтіру жоспарларын әзірлеу;
- дағдарыстық жағдайларды басқару жөніндегі жедел штабтар мен команданың жұмысын жандандыру, мемлекеттік органдармен және медициналық ассистенттермен өзара іс-қимыл жасау.

¹ Бұл ретте вакциналанған адамдар да ауру жұқтырып (аса жеңіл түрде ауырады), вирустың тасымалдаушысы болып табылады.